

FONTES LINGVÆ VASCONVM stvdia et docvmenta

SEPARATA

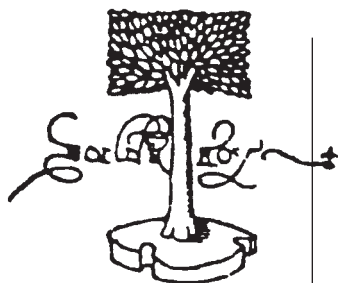
Año XLV • Número 116 • 2013

Bai/ez galderen pertzepzioaren aldeak
informatzaileen ama hizkuntzaren
arabera: euskararen prosodia gaitasuna
lantzeko zenbait datu argigarri

Iñaki GAMINDE / Asier ROMERO

Aintzane ETXEBARRIA / Urtza GARAY

FONTES LINGVÆ VASCONVM stvdia et docvmenta

La reduplicación compleja en euskera: notas acerca de su formación y sus paralelos en otras lenguas <i>Iván Igartua</i>	5
Artzibarko aldaera deitu izanaren inguruan (7 – barnera begirako zenbait erkaketa) <i>Koldo Artola</i>	31
Iruñe ondoko euskal testu zahar berri bat <i>Ekaitz Santazilia</i>	91
‘ <i>Cer alcatte edo alcatte ondo</i> ’ Un dato para la geografía histórica del euskera en la Llanada alavesa (Axpuru y Heredia) <i>Roberto González de Viñaspre / Pedro Uribarrena</i>	121
Euskararen laguntzaile ahantziaz: * <i>iron</i> aditzaren historia <i>Manuel Padilla</i>	131
Basque complex predicates and grammar change <i>Juan Carlos Odriozola / Xabier Altzibar</i>	171
Biformulatzaile urruntzaileak: euskarazko diskurtso-markatzaileen hiztegia osatzeko atariko azterketa <i>Ines Garcia-Azkoaga</i>	191
Euskararen belaunez belauneko jarraipena eta hizkuntza sozializazioa Nafarroako familia euskaldunetan (1970-2012) <i>Paula Kasares</i>	209
Sobre <i>Deredia</i> , nombre original y forma usada en euskara de <i>Heredia</i> <i>Mikel Gorrotxategi</i>	235
Topónimos alaveses de base antroponímica acabados en <i>-(i)ano</i> <i>Patxi Salaberri Zaratiegi</i>	245
Bai/ez galderen pertzepzioaren aldeak informatzaileen ama hizkuntzaren arabera: euskararen prosodia gaitasuna lantzeko zenbait datu argigarri <i>Iñaki Gaminde / Asier Romero / Aintzane Etxebarria / Urtza Garay</i>	273

Año XLV
Número 116
2013

Bai/ez galderen pertzepzioaren aldeak informatzaileen ama hizkuntzaren arabera: euskararen prosodia gaitasuna lantzeko zenbait datu argigarri

Iñaki GAMINDE / Asier ROMERO
Aintzane ETXEBARRIA / Urtza GARAY*

SARRERA¹

Euskal prosodiaren gainean eta esparru honetan intonazioaren gainean egin diren ikerketak batez ere azken urteotan ugaltu direna ezin uka daiteke (Hualde, 2003b; Elordieta, 1999, 2000, 2003a, 2007a, 2007b, 2008; Gaminde, 2010; Aurrekoetxea eta Gaminde arg., 2011; besteak beste). Era berean Bizkaian egiten den gaztelaniaren intonazioaren gainean lan batzuk egin dira (Elordieta, 2003b, 2006; Elejabeitia eta lag., 2005, Gaminde eta lag., 2011).

Aipatutako lan hauek guztiak hiztunen ekoizpenen datuetan oinarritzen dira; haatik, hemen aurkezten dugun hau pertzepzioen datuetan oinarritzen da. Horrela bada, ekoizpenen datuetan lortutako emaitzak baietsi edo ezetsi nahi dira.

Euskararen barietate diatopikoak era batzuk dauzkate bai/ez galderak edo galdera absolutuak egiteko (Aurrekoetxea eta lag., 2011a, 2011b):

- (a) -a morfema aditz laguntzaileari gehituta:
«sartu de-a?»

* Universidad del País Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea.

¹ Lan hau Creación del ToBI para la lengua vasca (Eusk_ToBI) y las herramientas didácticas para su aplicación en la enseñanza de la lengua vasca, MICINN- FFI2011-28324 izeneko ikerketa proiektuaren barruan garatu da.

(b) «al» morfema aditz laguntzailearen aurrean txertatuta:

«sartu al da?»

(c) Inongo morfemarik gabe eta esaldiaren amaierako tonuaren konfigurazioaren aldaketaren bidez eta esaldi osoaren tonuaren ibiltartearen aldearen bidez.

Lan honen hasierako helburua ekoizpenaren azterketetan lortutako emaitzak esaldi sintetizatuaren pertzepzioaren bidez baiets zitezkeen ala ez jakitea zen. Hasierako helburu hura guztiz baztertu barik, moldatu egin da eta bai/ez galderen pertzepzioa aztertuko da informatzaileen ama hizkuntzaren arabera.

Horretarako, esperimentu bat egitea pentsatu zen, esperimentu horretan esaldi naturalekin batera esaldi sintetizatuak sartzea pentsatu zen. Esaldi sintetikoetako batzuk enuntziatiboan tasun batzuk aldatuta lortutako bai/ez galderak izango lirateke eta, alderantziz, bai/ez galderen tasun batzuk aldatuta sortutako esaldi enuntziatiboak izango lirateke.

Gauza ezaguna da euskal hitzun komunitateak azken hiru hamarkadetan izan duen aldaketa sakona. Azkenaldian lortutako datuen arabera (Eusko Jaurlaritza, 2008), Bizkaiko populazio gaztearen %50ek gaztelania dauka ama hizkuntzat eta euskara ikasi du hezkuntza sisteman. Horregatik informatzaileen ama hizkuntza zein den kontuan hartu behar da ezinbestean; hori dela medio informatzaileetan bai/ez galderak pertzibitzean gertatzen diren aldeak detektatu ahal izan ditugu eta interesgarri begitandu zaigu lan honetan aztertzea eta emaitzak aurkeztea.

Ez soilik alde linguistikoa kontuan hartzeko, baita hizkuntzen ikaskuntzari/irakaskuntzari begira ere, izan ere, azken urteetako hizkuntzen irakaskuntzarako ikuspegi komunikatiboaren ildotik (Hymes, 1972; Canale, M. y M. Swain, 1980; Canale, M., 1983; Celce-Murcia, Dörnyei eta Thurrell, 1998), hizkuntzaren funtzioan forman baino arreta handiagoa jartzen da eta hizkuntzaren prosodia garrantzia hartzen hasi da hizkuntza irakasleen artean (Lengeris, 2012), gainera, bai Europako bai Euskal Autonomia Erkidegoko dokumentu ofizialetan prosodia irakatsi eta landu egin behar dela era argian adierazten da (Europako Erreferentzia Marko Bateratua, 2005: 142; Eusko Jaurlaritza, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Saila, 2010: 331).

Sarritan, ordea, hizkuntza irakasteen zailtasun handiak izan dira bai prosodiaren eta ahoskeraren inguruko formazio-eskaintza eskasa izan delako, bai material eta baliabide gutxi izan dituztelako (Cortés Moreno, 2001; Breikreutz, Derwing eta Rossiter-rek, 2001). Eskuaratean dugun lan hau, bide hori errazteko baliabidez har dezakegu, izan ere, lan honetan ama-hizkuntzaren araberako pertzepzio analisiak egiten dira, eta Baeza-Álvarezek eta Rodríguez-Maldonadok 2011n adierazten dutenez, hizkuntzak ikuspegi komunikatibotik duen funtzioak kontuan izanik, garrantzia dute bi ekintzak: produkzioak eta ulertzeak; ulertzearen barruan pertzepzioa eta honen analisisa pausuetako bat da.

Aurkezten ditugun datuak metriko-autosegmental deritzon marko teorikoaren barruan aztertzen dira (Sosa, 1999; Beckman eta lag., 2002; Hualde, 2003a; Prieto, 2003, 2009; Face, 2008; Face eta Prieto, 2007; Estebas eta Prieto, 2009; Henriksen, 2010, e.a.).

Marko teoriko honek, euskararen azterketari dagokionez, zailtasun batzuk aurkezten ditu (Aurrekoetxea eta lag., 2011b), izan ere, barietate batzuetan edo

testuinguru batzuetan ezin jakin dezakegu zein den silaba azentuduna. Hala ere, euskararen azterketa batzuetarako corpus teoriko baliagarria delakoa daukagu.

Lana bost ataletan banatuta aurkezten dugu. Sarrera honi jarraikirik, lehen atalean lan honen aitzinkariak aurkezten dira. Bigarren atalean erabili dugun metodologia ikusten da. Hirugarren atalean testetan lortu diren emaitzen azterketa egiten da. Azkenik, laugarren atalean, ondoriak aurkezten dira, emaitzon inplikazio didaktikoak eta hurrengo lanetarako iradokizun batzuk.

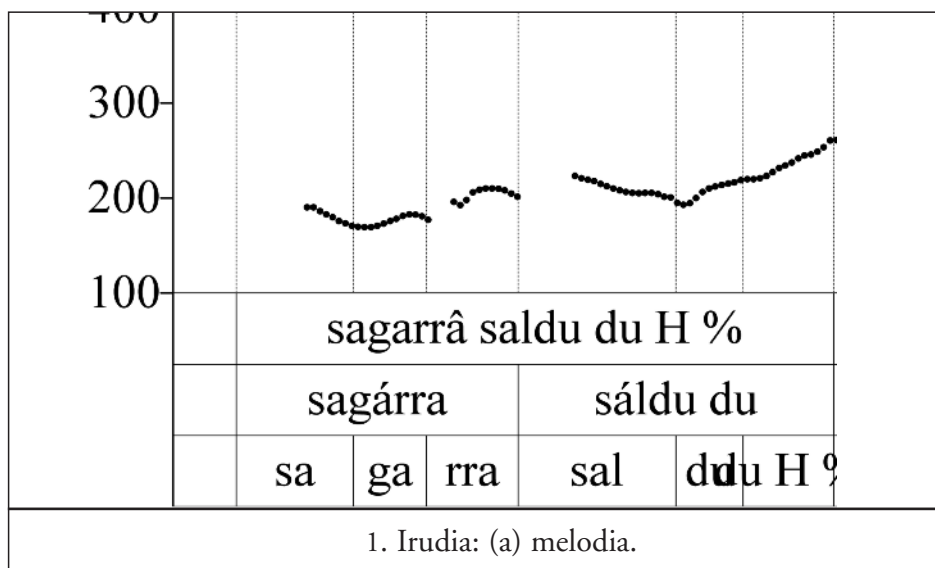
1. LANAREN AITZINKARIAK

Lan honek aitzinkariak dauzka arteragoko lan bietan; batean bai/ez galderak aztertu ziren Bizkaiko barietateetan bai euskaraz bai gaztelaniaz (Gaminde, 2010), bestean Bizkaiko barietateak landu ziren baina gaztelaniaz baino ez (Gaminde eta lag., 2011). Lan biak galdera absolutuen oinarritzko maiztasunaren azterketa akustikoetan oinarritu ziren.

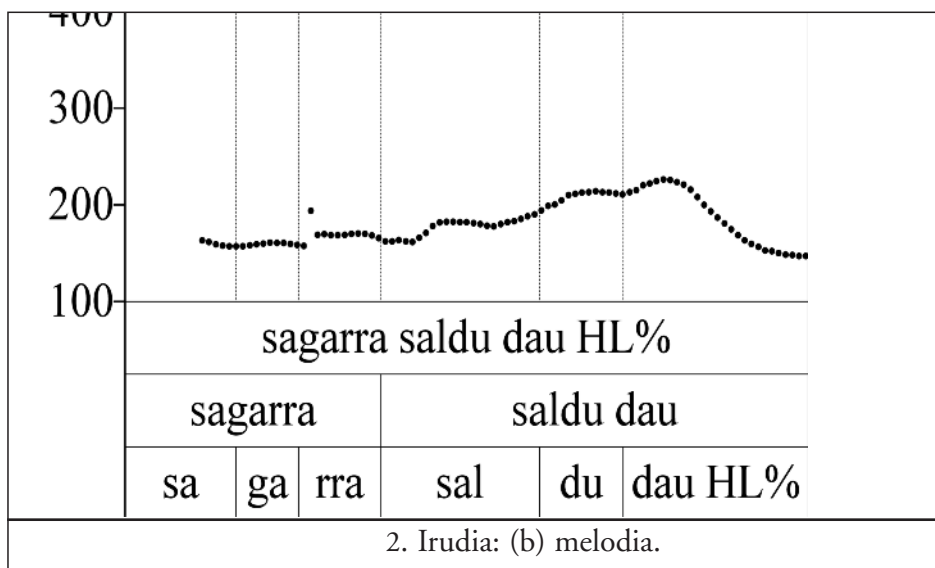
Gaztelaniaz gertatzen denari aitziz, euskarak azentu molde asko dauzka, baita probintzia bakar baten mugen barnean ere (Hualde, 1997, 1999, 2003b, 2006; Gaminde, 2007, 2010, 2011b). Beronen ondorioz intonazioaren arloan oso tonu inbentario desberdinak dauzkaten barietateak ere baditu. Zoritxarrez barietate gehienek oraindik sakon deskribatu barik dira. Gaztelaniaz sakoneko tonuen inbentarioak egitea erraz samarra da azentuaren kokagunea beti jakiten delako. Euskaraz, berriz, azterketa mota hau ezinezkoa da oraindik azentuaren kokagunea ez dugulako jakiten barietate askotan. Dauzkagun datuen arabera azaleko oinarritzko maiztasunen kurben alderaketa baino ezin egin dezakegu. Azaleko kurba hauen melodien arabera, gaztelaniarako egin den moduan (Hualde, 2003b, Elordieta, 1999, 2000, 2003a, 2006, 2007a, 2007b; Gaminde, 2010, Gaminde eta lag., 2011), hiru melodia mota aurkitzen ditugu; hala ere, azaleko melodia hauek sakoneko azentu eta tonu desberdinen emaitzak dira.

Euskaraz aurkitu ditugun hiru melodia nagusiak, gaztelaniaren melodiekin erkatzeko proposatzen direnak, honako hauek dira:

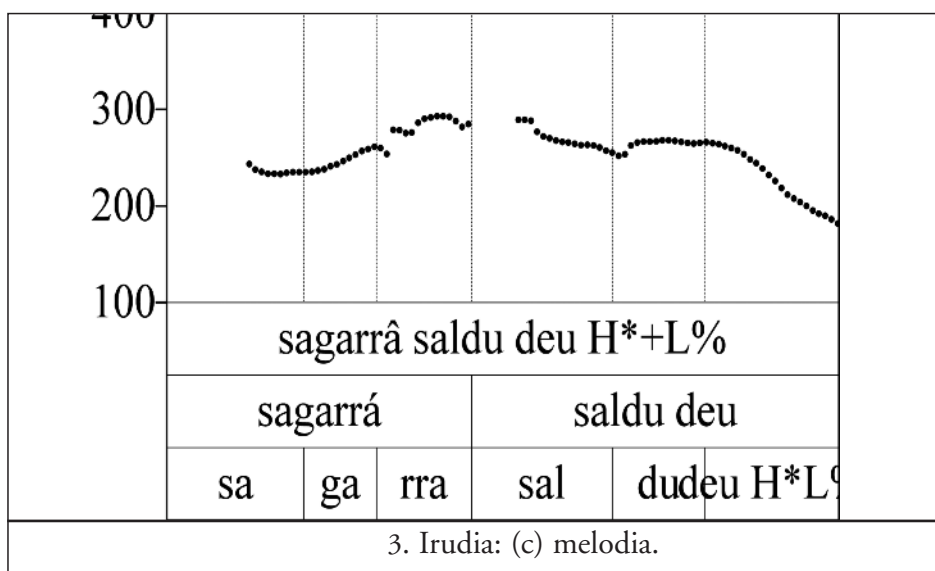
(a) Azken silaban, sakosta baten ostean, tonu igoera handia (1. irudia).

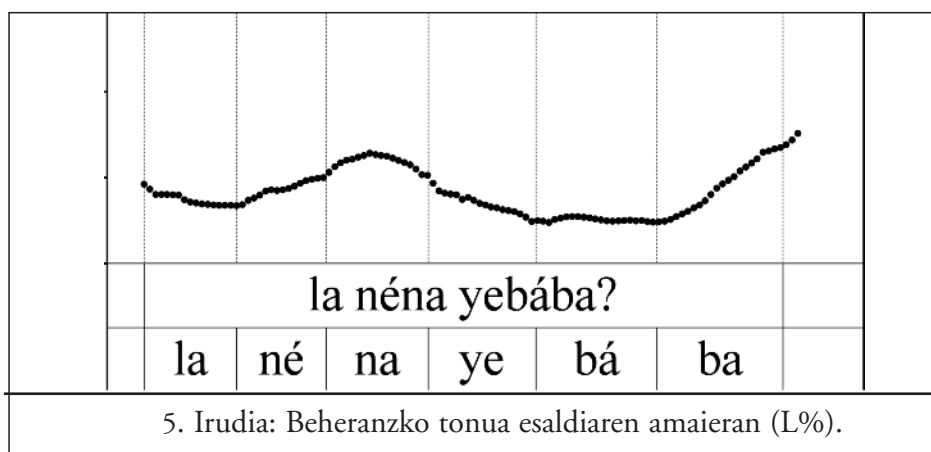
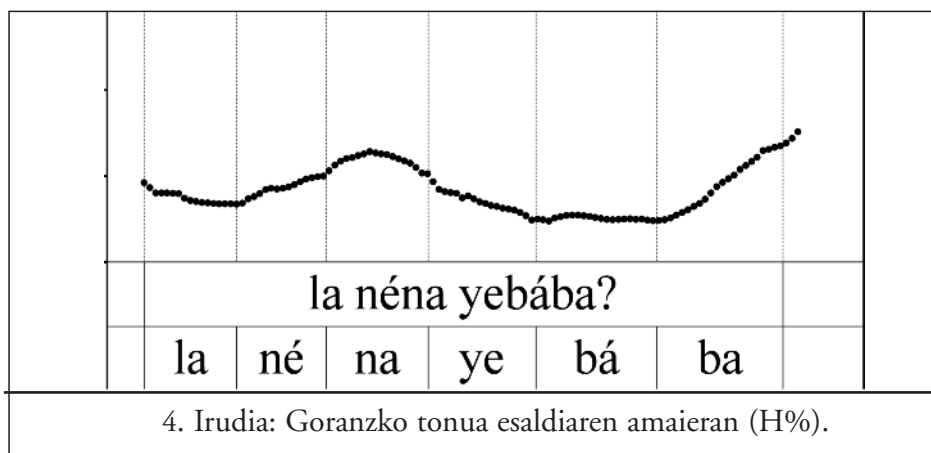
(b) Azken silaban igoera laburra eta jarraian jaitsiera luzea (2. irudia).

(c) Jaitsiera luzea azken silaban, jaitsiera honen hasiera azkenaurreko silaban hasten da (3. irudia).

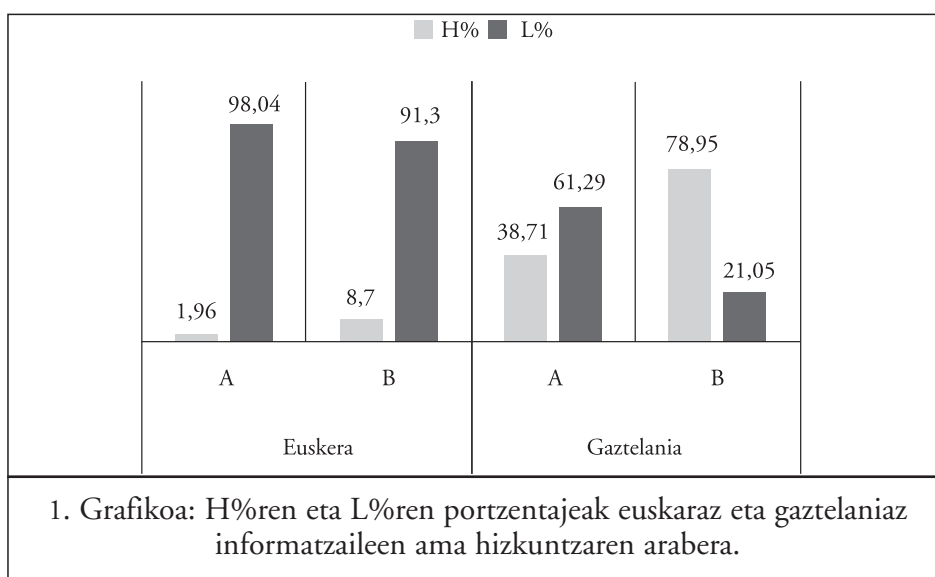
(a) melodia da usuen gaztelania estandarrerako proposatzen dena (Alcoba y Murillo, 1998; Dorta, 2007a); era berean, berau da penintsulako gaztelanian gehien hedatzen dena: Salamanca, Valladolid, Zaragoza, Jaca, e.a. (Dorta, 2007b). Alabaina, Bizkaian egiten den gaztelanian esaldi amaierako melodia bi gertatzen dira; 4. eta 5. irudietan erakusten den moduan (Gaminde eta lag., 2011), melodia biak oso desberdinak dira.

Esaldiaren amaierako igoeren (H%) eta jaitsieren (L%) portzentajeak, nahiz eta sakoneko tonu fonologiko desberdinek eraginekoak izan, erkatzen baditugu (1. taula eta 1. grafikoa), argi ikusten da agertzen den alde nabarmena, batez ere gaztelaniaz, informatzaileen ama hizkuntzaren arabera (A euskara eta B gaztelania).

	Euskara		Gaztelania	
	A	B	A	B
H%	1,96	8,70	38,71	78,95
L%	98,04	91,30	61,29	21,05

1. Taula: H%ren eta L%ren portzentajeak euskaraz eta gaztelaniaz informatzaileen ama hizkuntzaren arabera.

2. METODOLOGIA

Sarreran adierazi den moduan, hasierako helburuak lortzeko sei estimulu osatutako pertzepzio test bat diseinatu genuen. Estimuluak prestatzeko Nafarroako Erriberri herriko informatzaile baten esaldiak aukeratu ziren. Herri hau nahikoa urrun dago Bizkaitik, non pertzepzio testak burutu ziren.

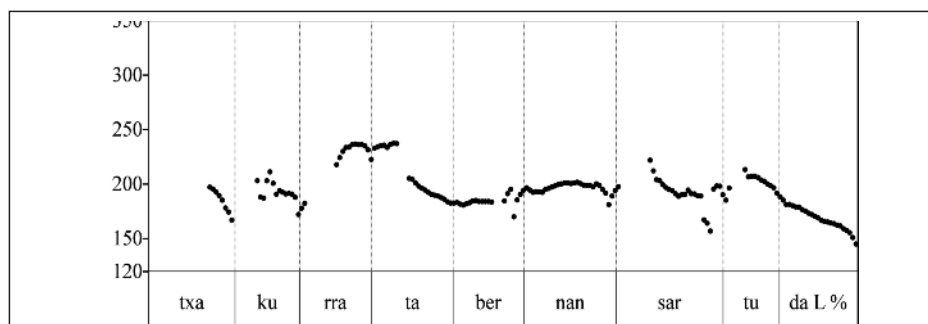
Informatzailea 1989. urtean sortutako andrazko bat izan da, beronen ama hizkuntza gaztelania izan da baina bere eskolatzeko osoa euskaraz burutu du, hala nola geroko unibertsitate ikasketak guztiak ere. Egindako grabazioak «93-79» izeneko datu basekoak dira (Gaminde, 2011a), datu base honetan euskara erabiltzen den eskualde guztietako gazteen grabazioak biltzen dira.

Jatorrizko grabazioak egiteko Minidisc izeneko grabagailu bat erabili zen kanpo mikrofono batekin eta 32000 hz-etan digitalizatu ziren.

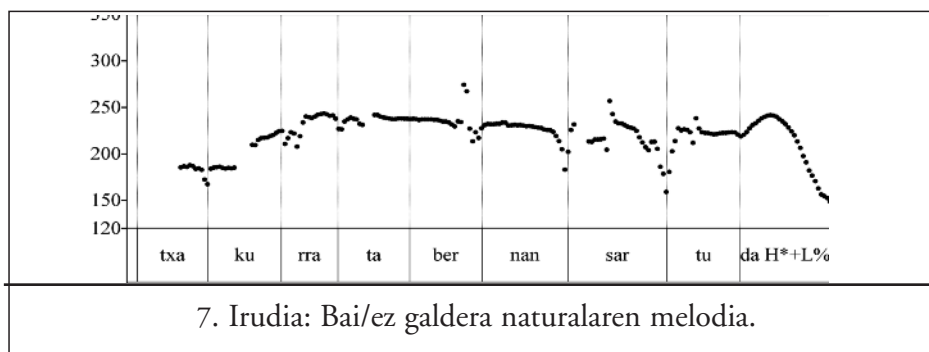
Pertzepzio testa egin ahal izateko estimuluak prestatzeko esaldi bi aukeratu ziren; bata enuntziatiboa (1) eta beroni dagokion bai/ez galdera:

(1) txakurra tabernan sartu da

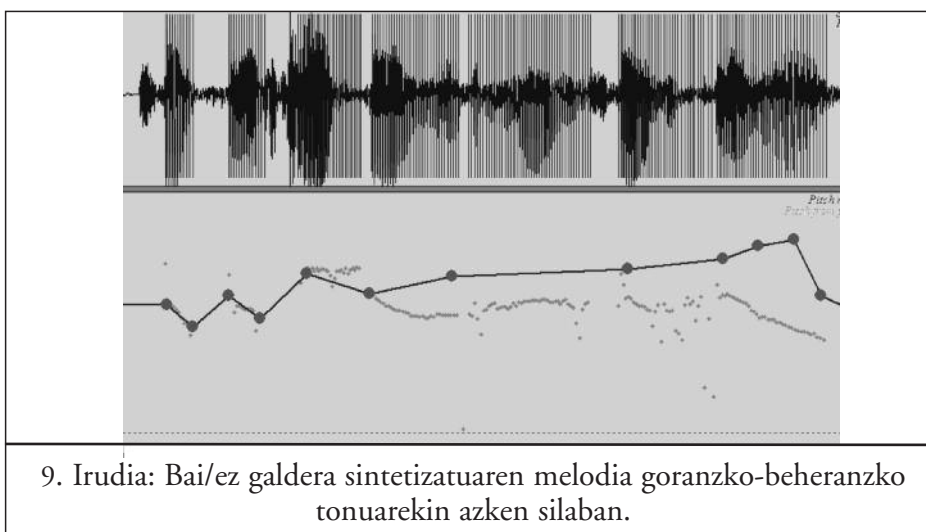
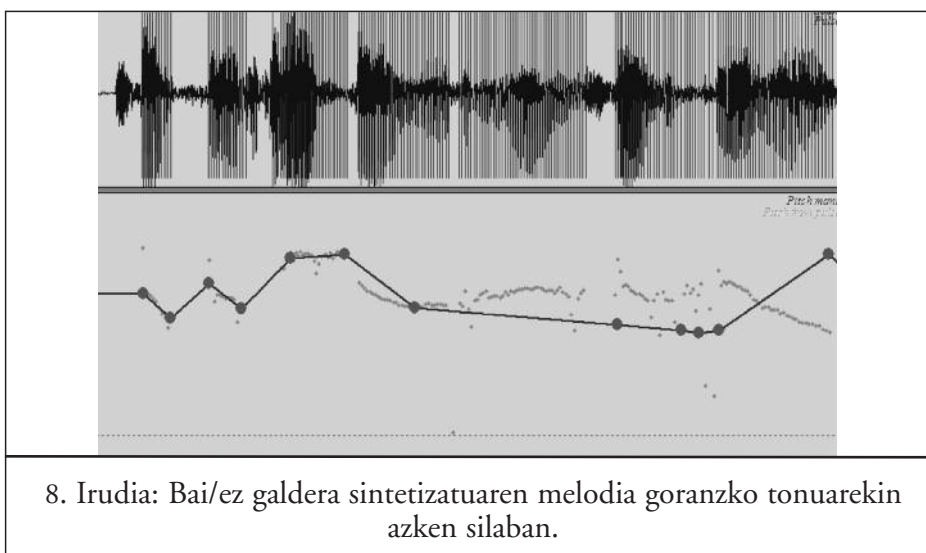
Esaldi enuntziatiboa L% muga tonuarekin egiten da (6. irudia) eta bai/ez galdera, berriz, H*+L% muga tonuaren bidez esaldiaren azken silaban (7. irudia).

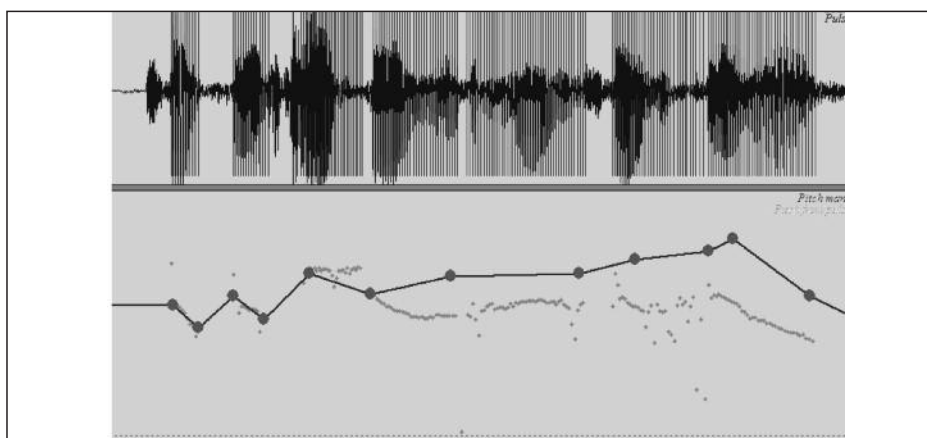

6. Irudia: Esaldi enuntziatibo naturalaren melodia.

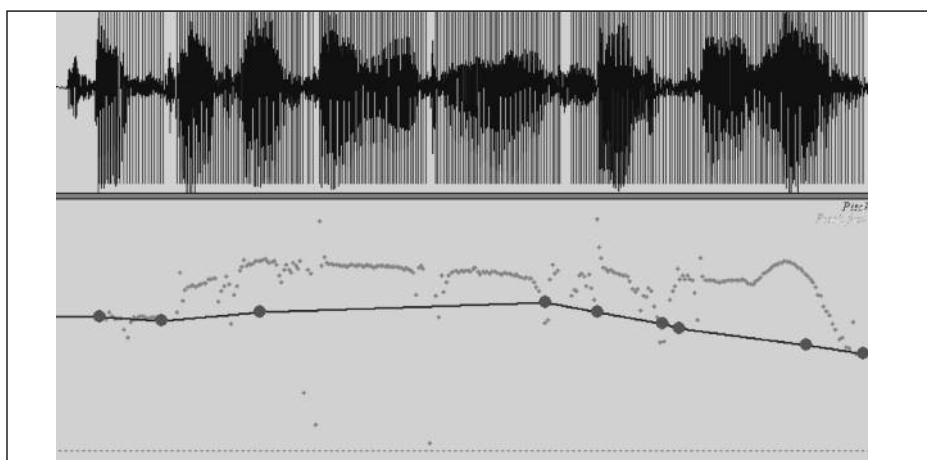
Esaldi enuntziatiboa oinarritzat hartuta, f_0 ren ibiltartea eta melodiaren amaieraren konfigurazioa aldatuta hiru melodia berri sortu ziren; 8., 9. eta 10. irudietan bakoitzaren f_0 melodiak erakusten dira esaldi naturalaren melodiarekin batera.

10. Irudia: Bai/ez galdera sintetizatuaren melodia goranzko-beheranzko tonuarekin azkenurreko silaban.

Modu berean bai/ez galdera naturalaren (7. irudia) f0ren melodia ere aldatu zen balizko esaldi enuntziatibo bihurtzeko (11.irudia).

11. Irudia: Esaldi enuntziatibo sintetizatuaren melodia bai/ez galdera naturaletik sortua.

Ikerketa batzuetan erakutsi den moduan (Dorta, 2007b; Gaminde 2010), esaldi enuntziatiboan eta bai/ez galderen artean desberdintasun fonetikoak daude, desberdintasun hauek oinarrizko maiztasunaren ibiltarteari eragiten diote batez ere 6. eta 7. irudietan ikus daitekeen bezala, estimuluak prestatzean oinarrizko maiztasunen ibiltarteak ere aldatu ziren.

Aipatu berri ditugun aldaketa guztiak «Praat» izeneko programaren bidez egin ziren (Boersma eta Weenink, 2009); programa bera erabili zen testaren corpora osatzen zuten esaldiak bersintetizatzeke.

Testa egiteko esaldi naturalak eta bersintetizatuak nahasi egin ziren. Burutzeko unean erantzun orri bat eman zitzaien euren ama hizkuntza, generoa, jatorrizko herria, ikas eredu linguistikoa eta jaiotze urtea adierazteko. Estimulu bakoitzari zegozkion itemak taula baten agertzen ziren eta infor-

matzaileek markatu behar zuten euren iritziz entzuten zutena bai/ez galderatzat jotzen zutenean.

2. taulan esaldiak entzun ziren ordena ematen dugu, era berean esaldi mota bakoitzaren ezaugarriak adierazten dira².

Ordena	Tipoa	Modua	Muga tonua
1	galdera	sintetizatua	H%
2	galdera	naturala	H*+L 1]
3	enuntziatiboa	sintetizatua	L%
4	galdera	sintetizatua	H*+L 1]
5	enuntziatiboa	naturala	L%
6	galdera	sintetizatua	H*+L 2]

2. Taula: Testaren itemak aurkeztu ziren ordena eta bakoitzaren ezaugarriak.

Inkestak Bilboko Irakasle Eskolako Lehen Hezkuntza eta Haur Hezkuntza espezialitateetako ikasleekin burutu ziren. Denetara 44 informatzaile eduki ditugu. Denak andrazkoak eta Bizkaian jaiokak 1973-1991 urte bitartean, euretarik 1990 eta 1991 urteetan jaiokoak %50 izan dira. Inkestatutako informatzaile guztiek euren ikasketak D ereduan burutu dituzte. Informatzaileen ama hizkuntzari dagokionez, 14k lehen hizkuntzatzat euskara eduki dute eta 30ek gaztelania; lehen hizkuntza euskara eduki duten informatzaile guztiek mendebaldeko barriate tradizioaletako bat eduki dute.

3. ERANTZUNEN AZTERKETA

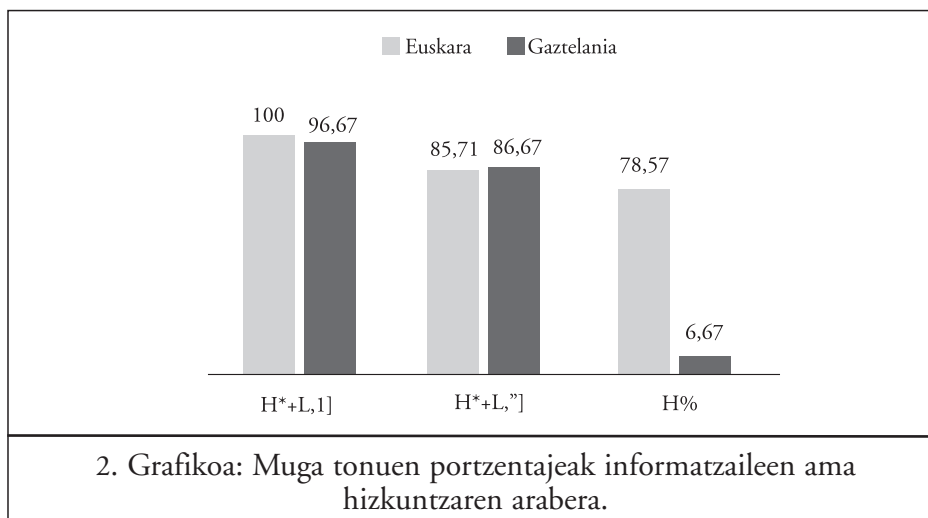
3. taulan galderatzat jo ziren estimulu bakoitzaren portzentajeak ematen ditugu informatzaileen ama hizkuntzaren arabera.

Ordena	Tipoa	Modua	Muga tonua	Euskara	Gaztelania
1	galdera	sintetizatua	H%	78,57	6,67
2	galdera	naturala	H*+L 1]	100,00	100,00
3	enuntziatiboa	sintetizatua	L%	0,00	0,00
4	galdera	sintetizatua	H*+L 1]	100,00	96,67
5	enuntziatiboa	naturala	L%	0,00	0,00
6	galdera	sintetizatua	H*+L 2]	85,71	86,67

3. Taula: Estimulua galderatzat jo zen estimulu bakoitzaren protzentajeak informatzaileen ama hizkuntzaren arabera.

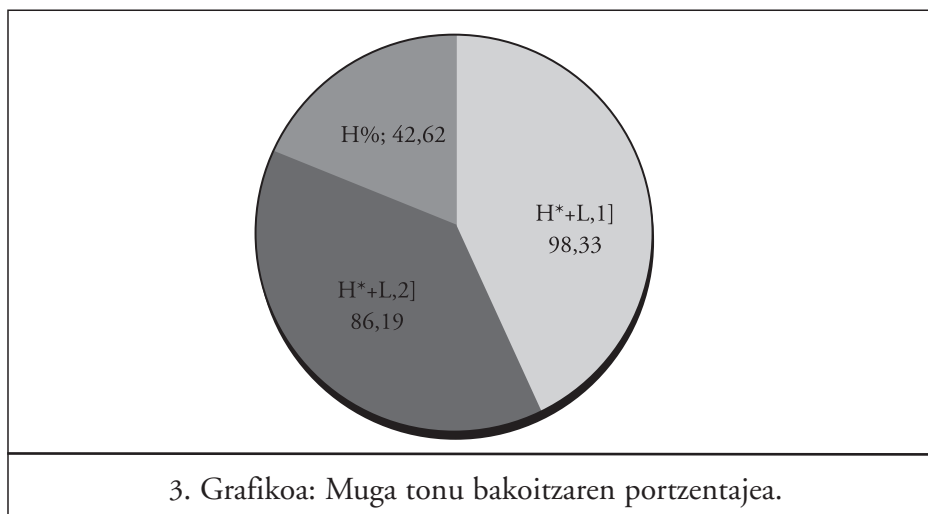
² 1] eta 2] ikurren bidez azentu tonudunaren H* tonua zein silabatan txertatzen den adierazten da.

Taulan ikusten den bezala, esaldi naturaletan eta enuntziatiboetan ez dago inolako alderik; kasu bietan informatzaileen erantzunak bat datoz euren ama hizkuntza edozein dela ere. Aldeak bai/ez galdera sintetizatuetan gertatzen dira eta hauen artean alderik nabarmenena gertatzen da azken silaban H% tonua daukatenetan (2. grafikoa).

Preferentzien rankinga osatzen badugu (3. grafikoa), nahiago den bai/ez galderen azken tonua H*+L 1] da (%98,33), gero H*+L 2] (%86,19) eta azkenik H% tonua da portzentajerik txikiena daukana (%42,62).

Alderik handiena azken H% tonuarekin gertatzen da. Ama hizkuntzat euskara daukatenean berori galderatzat jotzen dute %78,57 kasutan eta ama hizkuntzat gaztelania daukatenean, ostera, %6,67 kasutan baino ez dute galderatzat jotzen.

Agertzen den alde hau harrigarria da, batez ere kontuan hartzen badugu gaztelaniaren bariedade gehienetan H% muga tonua dela bai/ez galderen ezaugarritzat jotzen dena; nahiz eta gorago adierazi dugun moduan ez da beraz gehien erabiltzen dena Bizkaiko gaztelaniaz.

4. ONDORIOAK

Lan honetatik atera daitezkeen ondoriorik garrantzitsuenak, pertzepzioa kontuan izanik, eta ama-hizkuntzaren arabera honakoak dira:

Alde linguistikoari erreparatuz, lehen arloan pertzepzio testek argi adierazten dute oinarrizko maiztasunaren azken tonua aldatzea nahikoa dela esaldi enuntziatibo bat bai/ez galdera bihurtzeko eta alderantziz. Datu hauek ekoizpenaren azterketetan lortukoak baietsi egiten dituzte.

Hiztunek errazago jotzen dituztela bai/ez galderatzat amaieran tonu igoera eta jaitsiera daukatenak, hau da, HL% muga tonua daukatenak tonu igoera hutsa (H% muga tonua) daukatenak baino; gogora bedi hau dela gaztelaniarako orokortzat jotzen dena.

Azkenik, nabarmentzekoa da informatzaileen ama hizkuntzaren arabera gertatzen den aldea, amaieran tonu igoera daukaten esaldiekin. Gaztelania ama hizkuntzatzat daukaten informatzaileek era honetara egineko galderak gehienetan ez dituzte galderatzat hartzen. Pertzepzioaren datu hauek ekoizpenaren datuekin erkatuz gero, kontraesana sortzen da, izan ere, H% muga tonudun bai/ez galderak gehien erabiltzen dituztenak eurak dira. Itxurazko kontraesan hau azal liteke, kontuan hartuta, horrela gaztelaniaz egin arren, ez dituztelako euskararen bai/ez galderak egiteko moldetzat. Edozelan ere, amaierako konfigurazio melodikoetan gertatzen diren alde hauek hizkuntza bietako joerak ikertzen jarraitzeko aukera handiak ematen dizkigute.

Hizkuntzaren irakaskuntzari/ikaskuntzari begira, pertzepzio testen emaitzen aldeak gomutan, uste dugu ezen, euskal moldetzat hartzen diren ereduak direla landu beharrekoak.

BIBLIOGRAFIA

- ALCOBA, S., MURILLO, J., 1998, «Intonation in Spanish», en D. Hirst; A. Di Cristo (eds.), *Intonation system: A survey of twenty languages*, Cambridge, Cambridge University Press, pp. 152-166.
- AURREKOETXEA, G.; GAMINDE, I. (coords.), *Prosodiaz eta Hezkuntzaz I. Jardunaldiak/I. Jornadas sobre Prosodia y Educación*, Leioa, UPV-EHU, 2011.
- AURREKOETXEA, G.; GAMINDE, I.; IGLESIAS, A., 2011a, «Corpus based prosodic variation in basque: y/n questions marked with the particle al», *Estudios de Fonética Experimental*, 20, pp. 11-31.
- AURREKOETXEA, G. et al., 2011b, «Edak: euskal azentuaren etiketatze bidean lehen emaitzak», en G. Aurrekoetxea; I. Gaminde, I. (eds.), *Prosodiaz eta Hezkuntzaz I. Jardunaldiak/I. Jornadas sobre Prosodia y Educación*, Bilbao, UPV-EHU.
- BAEZA-ÁLVAREZ, R.L., RODRÍGUEZ-MALDONADO, D., 2011, «Comprensión de la prosodia en el lenguaje verbal de niños escolares», *Revista de Educación y Desarrollo*, 17 abril-junio, pp. 5-14.
- BECKMAN, M. et al., 2002, «Intonation across Spanish, in the Tones and Break Indices framework», *Probus*, 14, pp. 9-36. [http://www.ling.ohio-state.edu/~mbeckman/Sp_ToBI/Sp_ToBI_Jul29.pdf].
- BOERSMA, P.; WEENINK, D., 2009, *Praat: doing phonetics by computer, Software package*, [<http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>].
- BREITKREUTZ, J., DERWING, T.M., ROSSITER, M.J., 2001, «Pronunciation teaching practices in Canada», *TESL Canada Journal*, 19, pp. 51-61.
- CANALE, M., 1983, «From communicative competente to communicative language pedagogy», en J. C. Richards; R. W. Schmidt (eds.), *Language and Communication*, Longman, New York.

- CANALE, M., SWAIN, M., 1980, «Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing», *Applied Linguistics*, 1, pp. 1-47.
- CELCE-MURCIA, M.; DÖRNYEI, Z.; THURRELL, S., 1995, «Communicative competence: pedagogically motivated frame work with content specifications», *Issues in Applied Linguistics*, 6, 1995, pp. 5-35.
- CORTÉS MORENO, M., 2001, «Percepción y adquisición de la entonación española en enunciados de habla espontánea: el caso de los estudiantes taiwaneses», *Estudios de Fonética Experimental*, 11, pp. 89-120.
- DORTA, J., 2007a, «La entonación canaria y su relación con las variedades caribeñas», en J. Dorta (ed.), *Temas de dialectología*, La Laguna, Instituto de Estudios Canarios, pp. 116-123.
- 2007b, *La prosodia en el ámbito lingüístico románico*, Santa Cruz de Tenerife, La Página.
- ELEJABEITIA, A.; IRIBAR, A.; PAGOLA, R.M., 2005, «Notas sobre la prosodia del castellano en Bizkaia», en *Estudios de Fonética Experimental*, 14, pp. 247-272.
- ELORDIETA, G., 1999, «Primer estudio comparativo de la entonación de tres variedades dialectales vascas», *Actas del I Congreso de Fonética Experimental*, Barcelona, Universitat Rovira i Virgili y Universitat de Barcelona, pp. 209-215.
- 2000, «Mendebaldeko intonazioaren inguruan», *Mendebaldeko berbetearren formalizazioa*, Bilbao, Mendebalde Kultur Alkartea, pp. 111-136.
- 2003a, «Intonation», en J. I. Hualde, J. Ortiz de Urbina (eds.), *A grammar of Basque*, Berlín, Mouton de Gruyter, pp. 72-112.
- 2003b, «The Spanish intonation of speakers of a Basque pitch-accent dialect», *Catalan Journal of Linguistics*, 2, pp. 67-95.
- 2006, «Spanish pitch accent alignment by Northern Bizkaian Basque speakers», en B. Fernandez; I. Laka (eds.), *Andolin Gogoan. Essays in Honour of Profesor Eguzkitza*, Bilbao, Euskal Herriko Unibertsitatea, pp. 269-290.
- 2007a, «Constraints on intonational prominence of focalized constituents», en D. Büring; M. Gordon; C. Lee (eds.), *Topic and focus: Papers from a workshop on intonation and meaning*, Dordrecht, Springer, pp. 1-22.
- 2007b, «A constraint-based analysis of the intonational realization of focus in Northern Bizkaian Basque», en T. Riad; C. Gussenhoven (eds.), *Tones and Tunes: Typological Studies in Word and Sentence Prosody*, Berlín, Mouton de Gruyter, pp. 201-234.
- 2008, «Euskal azentu eta intonazioari buruzko ikerketa: status quaestionis», [http://www.elebilab.com/documentos/archivos/publicaciones/3_ElordietaKoldo%20Mitxelena%20Katedrarako.pdf].
- ESTEBAS, E.; PRIETO, P., 2009, «La notación prosódica en español. Una revisión del Sp_ToBI», *Estudios de Fonética Experimental*, 18, pp. 263-283, [<http://webs2002.uab.es/clt/publicacions/reports/pdf/GGT-08-03.pdf>].
- EUSKO JAURLARITZA; HEZKUNTZA; UNIBERTSITATE ETA IKERKETA SAILA, 2010, *Haur hezkuntzarako, lehen eta bigarren hezkuntzarako eta batxilergorako dekretu curricularrak Euskal Autonomia Erkidegoan*, Gasteiz, Eusko Jaurlaritzaren Argitalpen Zerbitzua.
- FACE, T., 2008, *The intonation of Castilian Spanish declaratives and absolute interrogatives*, Munich, Lincom Europa.
- FACE, T.; PRIETO, P., 2007, «Rising accents in Castilian Spanish: a revision of Sp_ToBI», *Journal of Portuguese Linguistics*, 6.1, pp. 117-146, [<http://webs2002.uab.es/clt/publicacions/reports/pdf/GGT-06-17.pdf>].
- GAMINDE, I., 2007, *Bizkaian Zehar: Euskararen Ikuspegi Orokorra*, Bilbao, Mendebalde Kultura Alkartea eta Bizkaiko Foru Aldundia.
- 2010, *Bizkaiko Gazteen Prosodiaz: Euskaraz eta Gaztelaniaz*, Bilbao, Mendebalde Kultura Alkartea eta Bizkaiko Foru Aldundia.
- 2011a, «79-93ko Euskaldunen Ahozko Corpusaren Ezaugarrien Deskripzioa», *Euskalingua*, 18, pp. 6-12.
- 2011b, «Noraka Euskal Azentuak?», en G. Aurrekoetxea; I. Gaminde (eds.), *Prosodiaz eta Hezkuntzaz I. Jardunaldiak/II. Jornadas sobre Prosodia y Educación*, Bilbao, UPV-EHU.
- GAMINDE, I., et al., 2012, «Los tonos de frontera de las oraciones interrogativas absolutas producidas por hablantes bilingües vasco-español», *Estudios de Lingüística Aplicada*, 54, pp. 34-56.
- GOBIERNO VASCO, *IV. Inkesta Soziolinguistikoa*, 2008, Vitoria-Gasteiz, Eusko Jaurlaritza.

- HENRIKSEN, N.C., 2010, *Question Intonation in Manchego Peninsular Spanish*, Indiana, Indiana University, [<http://gradworks.umi.com/34/09/3409755.html>].
- HABE (itzulpena), 2005, *Hizkuntzenikaskuntza, irakaskuntza eta ebaluaziorako Europako Erreferentz iMarko Bateratua*, HABE, Donostia.
- HUALDE, J. I., 1997, «Euskararen azentuerak», *Anuario del Seminario de Filología Vasca "Julio de Urquijo"*, *Gehigarriak XLII*, Bilbao, Gipuzkoako Foru Aldundia eta Euskal Herriko Unibertsitatea.
- 1999, «Basque accentuation», en H. Van der Hulst (ed.), *Word prosodic systems in the languages of Europe*, Berlín, Mouton de Gruyter, pp. 947-993.
- 2003a, «El modelo métrico y autosegmental», en P. Prieto (coord.), *Teorías de la Entonación*, Barcelona, Ariel Lingüística.
- 2003b, «From phrase-final to post-initial accent in western Basque», en P. Fikkert, ; H. Jacobs, *Development in prosodic systems*, Berlin, Mouton de Gruyter, pp. 249-281.
- 2006, «Estado actual de las investigaciones sobre la acentuación en lengua vasca», *Oihenrt*, 21, pp. 149-177.
- HYMES, D., 1972, «On communicative competence», en J.B. Pride; J. Holmes (eds.), *Sociolinguistics*, Penguin, Harmondsworth, pp. 269-285.
- LENDERIS, A., 2012, «Teaching and learning English prosody: Lessons from L2 speech perception and production research», en J. Romero Trillo (ed.), *Pragmatics and Prosody in English Language Teaching*, Springer, pp. 25-40.
- PRIETO, P., «Las teorías lingüísticas de la entonación», en P. Prieto (ed.), *Teorías de la entonación*, Barcelona, Ariel.
- 2009, «IIV Workshop on Sp_ToBI Transcription of Intonation of the Spanish Language», [<http://www.congresos.ulpgc.es/papi2009/programmePilar.html>].
- SOSA, J. M., 1999, *La entonación del español: su estructura fónica, variabilidad y dialectología*, Madrid, Cátedra.

LABURPENEA

Bailez galderen pertzepzioaren aldeak informatzaileen ama hizkuntzaren arabera: euskararen prosodia gaitasuna lantzeko zenbait datu argigarri

Azken urteetan, prosodia gaitasuna lantzeko beharrezana hedatu da, baina horretarako dauden baliabideak urriak dira, are gehiago, datu argigarri gutxi eman dira, eta lan honen helburu nagusia horixe da, informatzaileen euron ama hizkuntzaren arabera bai/ez galderen pertzepzioan dauzkaten aldeak aztertzea. Azterketa burutu ahal izateko pertzepzio test batzuk prestatu ziren esaldi naturalen eta esaldi bersintetizatuekin. Metodologia atalean esaldi naturalen oinarrituta nola lortu ziren bersintetizatuak azaltzen da. Pertzepzio alorreko emaitzak ekoizpen alorrekoekin alderatu dira, agertzen diren kontraesanak agerian jartzeko. Azkenik, ondorioetan, alde linguistikoak prosodia gaitasuna garatzean ekar ditzakeen zenbait ildo argigarriren berri ematen da.

Gako hitzak: hizkeraren pertzepzioa; intonazioa; fonetika esperimentalak; bai/ez galderak; prosodia gaitasuna.

RESUMEN

Diferencias en la percepción de las interrogativas absolutas dependiendo de la lengua materna: algunos datos aclaratorios para trabajar la competencia prosódica en euskera

El objetivo de este trabajo es presentar las diferencias en la percepción que presentan los informantes por medio de un análisis sistemático de las melodías superficiales de las oraciones interrogativas absolutas. Para llevar a cabo esta investigación se prepararon encuestas con enunciados naturales y resintetizados. En el plano metodológico se explica como se lograron estos enunciados resintetizados a partir de frases naturales. Por otra parte, comparando las melodías producidas en lengua vasca, también se han analizado las

diferencias que se encuentran en el uso según los modelos de realización que tienen estos hablantes en español. Por último, se presentan las conclusiones clasificadas en tres ámbitos y las implicaciones didácticas que se derivan de esta experimentación.

Palabras clave: Percepción del habla; entonación; fonética experimental; preguntas sí/no; competencia prosódica.

ABSTRACT

Differences in the perception of yes/no questions depending on the mother tongue: further information to enhance Basque prosodic competence

The aim of this paper is to present the differences in perception shown by informants, through a systematic analysis of surface melodies in yes/no questions. To carry out this research, a quiz was prepared with both natural and resynthesized sentences. From a methodological point, we explain how these resynthesized sentences were obtained using natural phrases. Moreover, comparing the melodies produced in Basque, we have also analyzed the differences found in usage according to the models of completion these speakers show in Spanish. Finally, conclusions are classified into three domains and educational implications that derive from this experiment are shown.

Keywords: Perception of speech; intonation; experimental phonetics; alleged yes/no; prosodic competence.